

CARTE DE SPECIALITATE

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC

ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE



MELANIA FLOROIU-COMĂNESCU

CARTE DE SPECIALITATE LIMBA ROMÂNĂ

ROLUL VERBULUI ÎN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

Copyright © 2020

Autor: MELANIA FLOROIU-COMĂNESCU

Referent Științific: ȘTEFAN GĂITĂNARU

Toate drepturile rezervate.

ISBN 978-606-94763-5-2

Editura Evomind, 2020

<https://evomind.org/>

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

CUPRINS

<i>Rolul verbului în sistemul morfologic</i>	<i>4</i>
<i>Rolul verbului în predare</i>	<i>5</i>
<i>Strategii didactice</i>	<i>16</i>
<i> Metoda conversației</i>	<i>18</i>
<i> Explicația gramaticală ca formă demonstrativă a expunerii</i>	<i>20</i>
<i> Demonstrația didactică</i>	<i>26</i>
<i> Algoritmizarea</i>	<i>26</i>
<i> Problematizarea</i>	<i>27</i>
<i> Învățarea prin descoperire</i>	<i>28</i>
<i> Analiza lingvistică</i>	<i>30</i>
<i> Metoda exercițiilor</i>	<i>34</i>
<i> Lucrul cu manualul</i>	<i>41</i>
<i> Lucrul în grup</i>	<i>41</i>
<i>BIBLIOGRAFIE:</i>	<i>43</i>

ROLUL VERBULUI ÎN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

ROLUL VERBULUI ÎN SISTEMUL MORFOLOGIC

Morfologia studiază cuvântul ca unitate gramaticală, adică sub aspectul formei și al conținutului, sintaxei revenindu-i cercetarea combinațiilor de cuvinte. Regulile privitoare la forma cuvintelor, la structura lor internă și la modificările lor formale în diferite întrebuințări sunt studiate de morfologie .

Părțile de vorbire – zece la număr – alcătuiesc obiectul de studiu al morfologiei: substantivul, articolul, adjectivul, numeralul, pronumele, verbul (părți de vorbire flexibile) și adverbul, prepoziția, conjuncția, interjecția (părți de vorbire neflexibile).

Substantivul, articolul, adjectivul și numeralul sunt grupate într-o supraclasă, a numelui. Se vorbește de o flexiune nominală care caracterizează în cea mai mare parte și pronumele. Acestor părți de vorbire le este specifică flexiunea cazuală, numită declinare.

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

ROLUL VERBULUI ÎN PREDARE

În structura limbii, verbul este nucleul central în jurul căruia se grupează, în procesul de comunicare, toate celelalte unități lexico-gramaticale. Verbul se prezintă sub două ipostaze esențiale: ca unitate lexico-gramaticală, supusă flexiunii și ca nucleu al propoziției, unitate de bază a comunicării. În sistemul morfologic, verbul și substantivul dețin o poziție privilegiată întrucât substantivul funcționează ca centru în cadrul Grupului Nominal, iar verbul, în cadrul Grupului Verbal. Verbul exprimă însă un proces, relațiile lui semantice stabilindu-se mai ales cu pronumele, care implică persoana și cu adverbul care exprimă coordonatele temporale.

Verbul se deosebește din punct de vedere morfologic, de celelalte părți de vorbire, prin realizarea în vorbire a unor categorii gramaticale specifice (timpul, modul, conjugarea, diateza). De la nume împrumută persoana și numărul.

La nivel lexical (semantic) opoziția verb-substantiv se manifestă în perspectiva de exprimare a realității. Verbul exprimă acțiuni, stări, fenomene, existența, toate văzute dinamic, sub formă de proces, în timp ce substantivul exprimă substanțe, în primul rând, apoi acțiuni, fenomene etc., toate văzute și comunicate static.

Astfel, exprimând acțiuni privite din perspectiva desfășurării lor, verbul creează sau selectează dintre categoriile gramaticale tocmai pe acelea care pot avea un caracter dinamic, deoarece numai prin acestea verbul există și poate funcționa. În acest sens, timpul este o categorie prin excelență, la care se adaugă modul și diateza. Numărul și persoana sunt categorii exterioare.

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

Capacitatea verbului de a se organiza într-un sistem gramatical (abstract) al timpului îi asigură un loc central în structura sintactică a limbii. Astfel, doar verbul se poate constitui în predicat al unei comunicări.

Funcția de predicat este considerată cea mai importantă în configurația propoziției deoarece generează toate celelalte relații de subordonare. De aici reiese și importanța verbului în predare, acesta fiind considerat nucleul comunicării.

Predicatul este partea principală de care depinde existența unei propoziții. La modurile nepredicative, verbul poate îndeplini și funcții sintactice specifice numelui: subiect, nume predicativ, atribut, complement, apozitie, element predicativ suplimentar.

De aceea, în predare, verbului trebuie să i se acorde o atenție deosebită, această parte de vorbire având cea mai bogată flexiune, fiind bine reprezentată numeric și în continuă dezvoltare.

O problemă importantă a procesului de predare - învățare a verbului în gimnaziu este cea a relației dintre cunoștințele teoretice și aplicarea lor practică.

Elevii trebuie să conștientizeze faptul că o atitudine negativă față de teoria gramaticală conduce la grave lacune în exprimarea orală sau scrisă. Formarea deprinderilor de a aplica teoria gramaticală la practica exprimării se realizează treptat, în procesul exercițiilor efectuate de elevi atât în clasă, cât și acasă.

Abordarea concentrică a predării-învățării verbului în clasele gimnaziale duce încet-încet spre clarificarea multor probleme specifice acestei părți de vorbire.

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

Însușirea noțiunilor gramaticale se face treptat, în decursul anilor, pe baza principiului concentric al reluării cunoștințelor de la un an de studiu la altul, prin acumularea cantitativă și calitativă.

Noțiunile de gramatică se însușesc folosind calea inductivă care presupune observarea faptelor de limbă de la particular la general. Apoi, pentru sistematizarea și consolidarea cunoștințelor de gramatică, folosim calea deducției: de la general la particular, de la noțiuni-definiții, la aplicarea lor în exerciții.

Verbului, ca nucleu al comunicării, trebuie să i se acorde o atenție deosebită în predare.

În clasa a V-a, elevii cunosc anumite noțiuni gramaticale în forma cea mai simplă. Știu că verbele au cele trei timpuri de bază: prezent, trecut și viitor. Cunosc o definiție sumară a verbului și funcția sintactică de predicat (nu cunosc, în general, noțiunile de predicat verbal sau predicat nominal). De aceea, în clasa a V-a studiul verbului este dificil. I se acordă multe ore în predare, tocmai pentru ca elevii să se acomodeze termenii gramaticali.

Cu timpul, își însușesc, prin practica exercițiilor și formele concrete ale trecutului: imperfect, perfect compus, perfect simplu, mai mult ca perfect sau cele două forme de viitor.

Se aplică, în studierea verbului, principiul concentric. Prin „pași mărunți” se ajunge la clarificarea multor noțiuni gramaticale.

Am observat că elevii întâmpină dificultăți în conjugarea verbului la perfect simplu și la mai mult ca perfect, uneori confundându-le. De asemenea, se confundă denumirile indicativ,

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

imperfect, imperativ. Foarte dificilă este și perceperea clasificării verbelor în predicative, copulative și auxiliare.

În unele situații confuziile se datorează contextului, iar în lipsa unor reguli clare, greșelile sunt frecvente. În propoziția: *Mâine plec în excursie, adverbul de timp mâine, dar și valoarea de viitor pe care o poate avea prezentul în asemenea construcții conduce la confuzia conform căreia verbul plec ar fi la viitor, elevii făcând abstracție de faptul că viitorul se formează din auxiliarul a vrea și infinitivul verbului de conjugat (voi pleca).*

În clasa a VI-a se studiază conjugările pe care elevii și le însușesc mai ușor, în schimb confuzia între copulativ și predicativ se elucidează mai greu prin foarte multe aplicații practice.

Pentru o mai ușoară înțelegere a acestor noțiuni se pot folosi exemple

(cuprinse în tabele), pe care profesorul le scrie pe tablă:

<i>Verb predicativ (predicat verbal)</i>	<i>Verb copulativ (predicat nominal)</i>
<i>Eu sunt în clasă.</i>	<i>Eu sunt elevă.</i>
<i>El rămâne acasă.</i>	<i>El rămâne repetent.</i>
<i>Noi ieșim în oraș.</i>	<i>El iese medic.</i>
<i>El ajunge la școală.</i>	<i>El ajunge doctor.</i>
<i>Pare că plouă.</i>	<i>Pare trist.</i>

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

Studiul categoriilor gramaticale ale verbului începe în clasa a V-a când se predau timpurile indicativului, persoana, numărul și forma. Nu se insistă asupra celorlalte moduri.

În clasa a VI-a se continuă cu modurile nepersonale și cu aprofundarea modurilor personale, în special condiționalul-optativ, conjunctivul, imperativul.

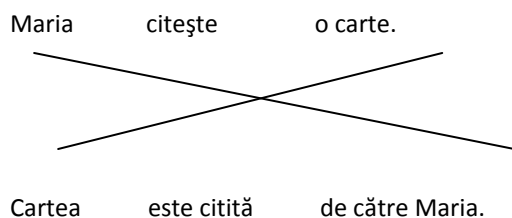
Se studiază și funcțiile sintactice ale verbelor la modurile nepersonale. Elevii sunt tentați să atribuie acestor verbe funcția sintactică de predicat verbal.

Există, de asemenea, dificultăți în recunoașterea funcției sintactice de subiect a verbelor la un mod nepersonal.

În clasa a VII-a se studiază diateza, o categorie gramaticală dificilă pentru înțelegerea elevilor. Profesorul atrage atenția elevului că verbul la diateza activă nu are o marcă specifică (Maria citește o carte), subiectul gramatical fiind autorul acțiunii verbului pe care o exercită asupra unui obiect.

Schematic, se demonstrează (la tablă) cum construcțiile active pot fi transformate în construcții pasive și invers:

subiect - diateza activă - complement direct



ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

Subiect - diateză pasivă – complement de agent

Profesorul explică elevilor cum, în cazul diatezei pasive subiectul gramatical este obiectul care suportă acțiunea făcută de autorul ei. Cuvântul care denumește autorul acțiunii verbului are în propoziție funcția sintactică de complement de agent, acesta fiind, de fapt, subiectul logic:

Copilul este lăudat de profesor.

(Profesorul îl laudă pe copil.)

Confuzii apar și în stabilirea funcției sintactice a verbului la diateza pasivă. Elevii se obișnuiesc greu cu funcția de predicat verbal, fiind tentați să spună predicat nominal.

Profesorul trebuie să le atragă atenția că diateza pasivă se formează cu verbul auxiliar a fi (și nu copulativ) și participiul verbului de conjugat.

Verbul auxiliar a fi se conjugă la toate modurile și timpurile. Participiul își schimbă forma după genul și numărul subiectului gramatical:

Eu sunt certat (certată).

Noi suntem certați (certate).

Având în vedere că diateza reflexivă este cea mai controversată, nu este de mirare că elevii întâmpină dificultăți în înțelegerea ei.

Profesorul trebuie să insiste asupra faptului că verbul la diateza reflexivă este însoțit obligatoriu de un pronume reflexiv care nu se poate relua și nu se poate înlocui cu un alt pronume:

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

El se joacă afară.

(El mă joacă afară . El se joacă pe sine afară.)

În cazul acestei diateze, pronumele reflexiv intră în structura verbului și nu se analizează separat:

El se uită în oglindă.

se uită = verb predicativ, diateza reflexivă

În situația în care pronumele reflexiv se poate înlocui cu un pronume personal ori se poate relua printr-o formă accentuată, se vorbește de categoria verbelor active pronominale:

El se laudă.

El mă laudă.

El o laudă.

El se laudă pe sine.

În acest caz, pronumele reflexiv are singur funcție sintactică de complement direct, complement indirect sau atribut pronominal (în Dativul posesiv) și nu intră în structura verbului:

Ei își scriu. (complement indirect)

Ele se ceartă. (complement direct)

El și-a murdărit pantofii. (atribut pronominal)

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

(își) scriu = verb predicativ activ pronominal

Uneori elevilor le este greu să deosebească un verb la diateza reflexivă de un verb activ pronominal. Un rol important în acest sens îl are și contextul.

Confuzii generează și noțiunile personal / impersonal.

Profesorul le spune elevilor că verbele personale sunt cele a căror acțiune este făcută de o persoană (Dan a scris tema) și că aceste verbe au toate cele trei persoane.

Spre deosebire de acestea, acțiunea verbelor impersonale nu este făcută de o persoană. Verbele impersonale nu au subiect gramatical când exprimă fenomene ale naturii (fulgeră, burnițează etc) și când referirea la o persoană se face printr-un complement indirect (Îi arde de joacă).

Au subiect gramatical exprimat printr-un substantiv care nu denumește o persoană (Este vară).

Profesorul atrage atenția că verbele impersonale au numai forme de persoana a III-a, numindu-se din această cauză, verbe unipersonale.

De asemenea, prin exerciții, li se demonstrează elevilor că unele verbe personale pot deveni impersonale:

Am ajuns acasă. (verb personal)

Ajunge cât ai citit. (verb impersonal)

El este acolo. (verb personal)

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

Este rău să nu înveți. (*verb impersonal*)

Verbele impersonale pot fi la toate cele trei diateze: geruiește (*activă*), se stă comod acolo (*reflexivă*), ți-a fost dat să suferi (*pasivă*).

Pentru a ajunge de la noțiuni la definiții gramaticale, elevii trebuie deprinși de profesor să stabilească legături între elementele cunoscute, să argumenteze și să generalizeze elementele comune, astfel încât gândirea lor logică să se ridice de la concret la abstract.

Odată însușite, definițiile și regulile trebuie aplicate pe text. Acest lucru este posibil doar prin exercițiu. Astfel se formează „reflexul gramatical”.

De exemplu, algoritmul analizei morfologice a verbului: predicativ, conjugarea, diateza, tranzitiv, intransitiv, modul, timpul, persoana, numărul, forma, devine „reflex gramatical” numai în măsura în care categoriile gramaticale enunțate sunt percepute corect în forma lor teoretică prin multe aplicații practice, inclusiv exerciții de ortografie și ortoepie.

Aplicarea mecanică a noțiunilor, fără o gândire logică, duce la erori în aprecierea fenomenului gramatical.

Noțiunile gramaticale se bazează, în formarea lor, pe aspectele morfologice ale cuvintelor precum și pe raporturile sintactice din interiorul propozițiilor. Astfel, noțiunile gramaticale trebuie predate în așa fel încât elevii să distingă atât sensul gramatical, cât și sensul logic al cuvintelor dintr-un enunț.

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

Caracterul generalizator și abstract al noțiunilor și regulilor gramaticale decide și natura materialelor intuitive care pot fi folosite (dar nu excesiv) la lecțiile de gramatică: scheme, tabele recapitulative, liste ortografice etc.

Astfel, se pot ilustra grafic raporturile exprimate de unele categorii gramaticale, raporturile care se stabilesc între cuvintele unei propoziții (determinat - determinant) sau între propozițiile unei fraze (coordonare - subordonare).

Autorii de specialitate vorbesc de patru faze ale învățării, evidente și în procesul de însușire a categoriilor gramaticale ale verbului:

a) Faza de receptare începe printr-o etapă de inițiere, continuă cu etapa de înregistrare a informației și de percepere activă a noțiunii, respectiv a familiarizării conștiente a elevului cu fenomenul gramatical dat.

În clasele gimnaziale aspectul de limbă semnalat se realizează fie prin izolare, fie prin sublinierea noii noțiuni dintr-unul sau mai multe texte date, pentru a se trece la analiza ei.

b) Faza de însușire se realizează prin operațiile gândirii (analiză, demonstrație, clasificare, sinteză) ajungându-se la generalizarea și consolidarea fenomenului gramatical prin însușirea regulilor și definițiilor.

Așa cum am mai spus, regulile și definițiile nu se memorează mecanic, ci prin înțelegerea logică a elementelor componente, a sensurilor active ale grupurilor de expresii care compun definiția respectivă.

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

Exemplu: „Verbul este partea de vorbire flexibilă care se conjugă (a) și exprimă o acțiune (a urca, a coborî, a citi) (b), o stare (a sta, a se odihni, a tăcea) (c), sau existența (a fi, a exista) (d).”

Definițiile se completează de la o clasă la alta.

c) Faza de stocare a cunoștințelor gramaticale derivă intrinsec din faza anterioară. Elevii memorează clar, logic, aceste informații, împreună cu posibilitatea de operare gramaticală.

d) Faza de actualizare presupune operarea superioară a noțiunilor de limbă însușite. Elevii le vor putea aplica conștient în exerciții.

Este faza finală a procesului formării noțiunilor gramaticale.

Conlucrarea dintre profesor și elevi se realizează printr-un ansamblu de procedee, denumit strategie didactică. Aceasta urmărește apariția și stabilizarea unor relații optime între activitatea de predare și cea de învățare potrivit particularităților de vârstă și individuale ale elevilor și condițiilor concrete unde are loc această învățare.

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

STRATEGII DIDACTICE

Strategiile didactice cuprind metode și procedee specifice:

a) *Metode și procedee expozitiv-euristice: conversația, explicația ca formă demonstrativă a expunerii; analiza gramaticală / lingvistică; problematizarea, descoperirea, demonstrația, observațiile independente, lucrul cu manualul, lucrul în grup.*

b) *Metode și procedee algoritmice: algoritmizarea, instruirea programată, exercițiul.*

c) *Metode și procedee evaluativ-stimulative: observarea și aprecierea verbală, chestionarea orală, lucrările scrise, testele docimologice, examenele, scările de apreciere.*

Metodele și procedeele folosite în predare- învățare sunt determinate de trei factori fundamentali:

- 1. Factorul lingvistic - specificul limbii române ca obiect de învățământ.*
- 2. Factorul psihologic - particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor.*
- 3. Factorul pedagogic – scopul și sarcinile didactice ale lecției.*

O altă clasificare grupează metodele didactice în:

- metode tradiționale - metode moderne (clasificarea istorică);

- metode active- metode pasive (clasificarea psihologizantă);

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

O a treia clasificare grupează metodele didactice după următoarele criterii:

a) După gradul de stimulare (activizare) a elevilor:

- metode participative (determină situații educaționale în care elevii participă intens la procesul învățării);

- metode neparticipative (participarea elevilor este redusă, rolul principal în activitatea didactică revenindu-i profesorului);

b) După categoriile de capacități formate cu ajutorul metodelor:

- informative (elevii asimilează preponderent informații, principalul proces psihic afectat fiind memoria);

- formative (sunt formate capacități de operare cu informații, priceperi, deprinderi, abilități);

c) După funcția didactică principală:

- cu funcția principală de predare și comunicare;

- cu funcția principală de fixare și consolidare:

- cu funcția principală de verificare și apreciere a rezultatelor muncii;

Din punctul de vedere al profesorului, aceste metode de învățământ sunt metode de predare, iar din punctul de vedere al elevului, sunt metode de învățare.

În procesul studierii limbii române în școală se ține seama și de câteva principii de bază:

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

a) *Principiul unității dialectice dintre concret și abstract (intuiția) – cunoașterea gramaticală se realizează prin treceri succesive de la concret la abstract și invers.*

b) *Principiul sistematizării, structurării și continuității pe baza principiului concentric al reluării și îmbogățirii cunoștințelor gramaticale de la un an de studiu la altul.*

c) *Principiul accesibilității sau al orientării după particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor - necesitatea ca desfășurarea procesului de predare-învățare la limba română să fie în concordanță și să stimuleze dezvoltarea ontogenetică a copilului.*

d) *Principiul temeiniciei și durabilității rezultatelor obținute în procesul de învățământ - tot ceea ce se dobândește în lecțiile de limba română urmează să fie folosit în continuare în activitatea de învățare sau în cea practică. Condiția indispensabilă a folosirii achizițiilor anterioare este temeinicia lor. Aceasta depinde nu numai de modul cum au fost asimilate, ci și de procedeele folosite pentru fixarea lor.*

Succesul metodelor și procedeele didactice depinde de o bună alegere și aplicare a principiilor didactice amintite mai sus.

În continuare va fi exemplificată aplicarea acestor metode și procedee în activitatea didactică.

Metoda conversației

Conversația este metoda de învățământ care constă din valorificarea didactică a întrebărilor și răspunsurilor. Are două forme:

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

a) conversația euristică (socratică) - întrebările profesorului se adresează judecării elevilor, orientează gândirea lor prin modul în care se formulează întrebările, astfel ca, din aproape în aproape, să se ajungă la finalitatea dorită.

Elevul trebuie să ajungă la răspunsul corect pe baza unor cunoștințe din lecțiile anterioare: Radu îl laudă pe colegul său.

Profesorul: – Cine este autorul acțiunii verbului laudă?

Elevul: - Autorul acțiunii acestui verb este Radu.

Colegul este lăudat de Radu.

P. – Dar în acest caz, cine este de fapt, autorul acțiunii verbului?

E. – Radu este autorul acțiunii.

P. – Ce observăm? Ce funcție sintactică are substantivul Radu în cele două cazuri.

E. – În primul enunț substantivul Radu este subiect, în cel de - al doilea este complement.

P. – Trebuie să aflați că în cazul diatezei pasive acest complement se numește complement de agent și reprezintă, de fapt, autorul acțiunii verbului. Este subiectul logic al propoziției.

a) conversația catehetică – se deosebește de cea euristică deoarece nu mai este obligatorie constituirea întrebărilor și răspunsurilor în serii. Se adresează memoriei pentru a se constata nivelul la care se află cunoștințele elevului la un moment dat:

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

P. – Cum se formează diateza pasivă?

E. – Diateza pasivă se formează din verbul auxiliar a fi + participiul verbului de conjugat.

Explicația gramaticală ca formă demonstrativă a expunerii

Această metodă urmărește clarificarea unor noțiuni prin relevarea notelor esențiale, a legăturilor cauzale dintre obiecte și fenomene, prin „surprinderea genezei și devenirii lor.”

Această metodă implică participarea activă a elevilor la definirea noțiunilor, la stabilirea regulilor gramaticale, sub îndrumarea profesorului. Prezentarea faptelor se face sistematic și logic.

Explicația gramaticală este însoțită de întrebări adresate clasei prin conversație euristică. Poate fi, de asemenea, însoțită de mijloace conexe: tabele, liste, material intuitiv.

Metoda poate fi îmbinată cu demonstrația logică în special în predarea unor noțiuni gramaticale dificile cum ar fi modurile verbelor, diateza.

Iată cum exemplifică Nicolae Eftenie metoda didactică a explicației gramaticale ca formă demonstrativă a expunerii (Introducere în metodică studierii limbii și literaturii române, Ed. Paralela 45, Pitești, 2000, p.64,65,66.):

„Diateza verbală este o noțiune dificilă. Începerea studierii ei se realizează printr-o conversație introductivă pe baza unei teme date elevilor acasă și anume un exercițiu de recunoaștere și motivare verbelor după mod și timp, exercițiu care va constitui baza discuției despre diateze.”

În clasă se va lucra pe trei exemple.

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

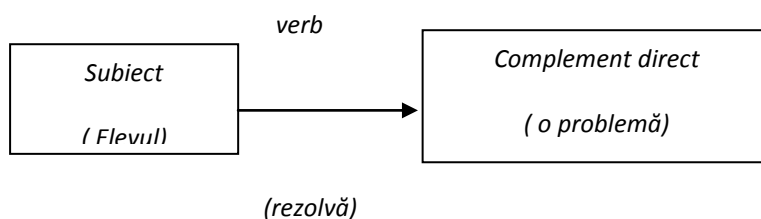
A. Elevul rezolvă o problemă.

- se stabilește acțiunea (verbul rezolvă):

- se stabilește autorul acțiunii (substantivul elevul, care are în propoziție funcția sintactică de subiect);

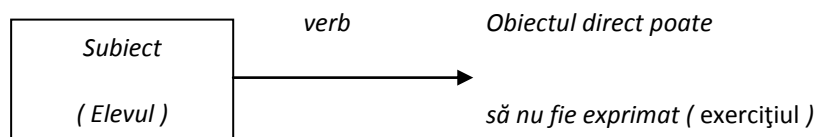
- se stabilește obiectul gramatical asupra căruia trece acțiunea (substantivul o problemă, care are în propoziție funcția de complement direct);

- se reprezintă grafic această situație pentru ca elevii să-și dea seama că acțiunea făcută de subiect este îndreptată asupra unui obiect.



Se pot da încă două exemple pentru a demonstra că aceeași situație o vom găsi și în cazul când obiectul direct (complementul) nu este exprimat sau nu există.

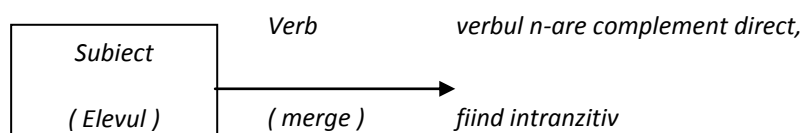
Elevul scrie.



ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

(scrie)

Elevul merge spre școală.

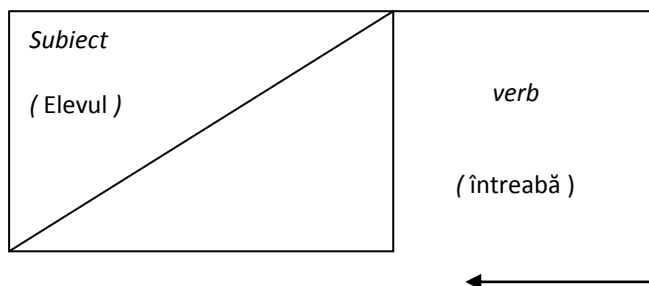


Diateza activă – subiectul gramatical face acțiunea care trece sau nu asupra unui obiect (altul decât subiectul).

A. Elevul se întreabă.

- se stabilește acțiunea- verbul întreabă;
- se stabilește autorul acțiunii- elevul, subiectul propoziției;
- se stabilește obiectul asupra căruia se îndreaptă acțiunea : se (elevul se întreabă pe sine, își adresează lui însuși întrebarea) și se constată că acest obiect este tot autorul acțiunii, iar cuvântul care indică această situație este pronumele reflexiv se (care are de fapt funcția sintactică de complement direct);
- se reprezintă grafic această situație, explicându-se elevilor că pronumele reflexiv se poate fi înlocuit cu un substantiv sau cu un pronume personal, deci verbul este activ, însă raportul se caracterizează prin identitatea de persoană dintre subiect și obiect;

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE



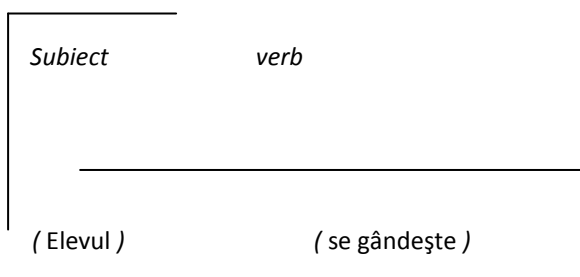
B. Elevul se gândește la problemă.

- se stabilește acțiunea - se gândește;
- se stabilește autorul acțiunii – elevul;

Se constată că acțiunea este făcută cu participarea intensă a autorului acțiunii, iar pronumele reflexiv se nu mai are funcție de complement direct (nu poate fi înlocuit cu substantiv sau cu un pronume personal), ci este un simplu indice morfologic (fără vreo funcție sintactică);

- forma verbului este alcătuită deci din două cuvinte: se gândește;
- reprezentarea grafică va indica participarea subiectului la acțiune;

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE



Diateza reflexivă - acțiunea este făcută de subiectul gramatical, dar se deosebește de diateza activă prin pronumele reflexive sau pronumele personale neaccentuate folosite ca reflexive, care însoțesc verbul în conjugare. Aceste pronume nu au funcție sintactică, ci sunt folosite numai ca semn gramatical al diatezei reflexive: mă gândesc, te gândești, se gândește, ne gândim, vă gândiți, se gândesc; îmi amintesc, îți amintești, își amintește, ne amintim, vă amintiți, își amintesc.

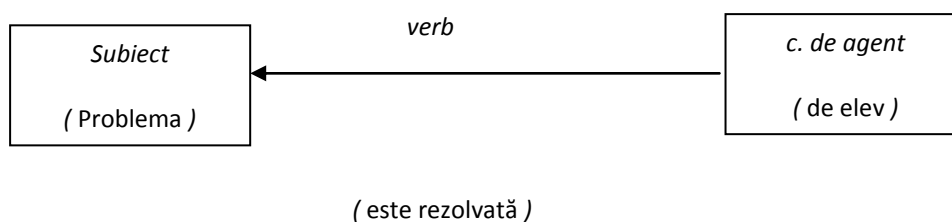
C. Problema este rezolvată de elev.

- *se stabilește acțiunea – verbul este rezolvată;*
- *se stabilește autorul acțiunii - (de) elev, cu deosebirea că din punct de vedere gramatical nu mai este subiectul propoziției, ci complement (de agent), subiectul logic al propoziției;*
- *se stabilește cine suportă acțiunea: problema, cu deosebirea că este subiectul gramatical al propoziției;*

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

Pentru ca subiectul propoziției A să devină complement, iar obiectul direct să devină subiect, a fost necesar să se schimbe forma verbului (rezolvă- este rezolvată).

- reprezentarea grafică arată faptul că săgeata care indică acțiunea este îndreptată spre subiectul gramatical, deoarece subiectul logic (cel care face acțiunea) devine complement (de agent);



Diateza pasivă – subiectul gramatical suportă acțiunea făcută de altcineva.

Autorul acțiunii poate fi exprimat sau nu. Când este exprimat, el este reluat printr-un complement (de agent). Se deosebește de celelalte diateze și prin faptul că se formează cu ajutorul verbului auxiliar a fi + participiul verbului de conjugat, acordat în gen și număr cu subiectul: eu sunt (tu ești, el/ea este lăudat (ă)).

Într-un fel asemănător poate fi explicat și reflexivul pasiv. La persoana a III-a, sensul pasiv poate fi exprimat și prin forma activă a verbului însoțită de pronumele reflexiv se: Explicația se dă (s-a dat, se va da) de către profesor = Explicația este (a fost, va fi) dată...; Explicațiile se dau (s-au dat, se vor da) de către profesor = Explicațiile sunt (au fost vor fi) date.

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

Demonstrația didactică

Demonstrația didactică este o metodă în jurul căreia mesajul transmis de către elev se cuprinde într-un obiect concret, o acțiune concretă sau substitutele lor.

Ca metodă de predare, demonstrația (lat. demonstrare = a arăta, a înfățișa) se folosește în practica didactică tradițională. La baza demonstrației se află întotdeauna o sursă sau un model intuitiv (material figurativ, simbolic, grafic, modelul unei acțiuni concrete).

Algoritmizarea

Metoda demonstrației se îmbină cu procedeul didactic de algoritmizare, adică „elaborarea și aplicarea unor scheme, constituite dintr-o succesiune univocă de secvențe sau operații, în vederea rezolvării unor probleme tipice și asimilării pe această bază a cunoștințelor, concomitent cu formarea capacităților operaționale corespunzătoare”

(Nicolae Eftenie, op. cit., p.76).

Se disting două nivele:

a) elaborarea algoritmilor;

De exemplu, pentru analiza morfologică și sintactică a verbului: predicativ sau nepredicativ, personal sau impersonal; modul; timpul; persoana; numărul; forma afirmativă sau negativă; funcția sintactică.

b) aplicarea algoritmilor;

Elevul citește mult.

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

citește = verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, mod

indicativ, timp prezent, persoana a III-a, forma afirmativă, funcție

sintactică de predicat verbal;

Sucesiunea de operații poate fi prestabilită de profesor, algoritmi pot fi construiți de elevii înșiși sau fac parte, de decenii, din tradiția lecțiilor de gramatică.

Condiția pedagogică ce se impune este ca predarea și asimilarea lor să nu se desfășoare prin simpla memorare, ci ele să capete „reflexul gramatical” prin aplicarea lor repetată.

Problematizarea

Problematizarea este metoda care constă în punerea în fața elevului a unor dificultăți create în mod deliberat, este metoda care îi pune pe elevi în situația de căutare și de descoperire pentru a învăța ceva nou.

Problematizarea presupune trei momente;

a) un moment pregătitor care constă în prezentarea situației- problemă;

Răspunsul la această situație poate fi ales din două sau mai multe soluții posibile (exercițiile tip grilă), sau situația problemă solicită un singur răspuns.

b) un moment tensional redat de intensitatea contradicțiilor dintre ceea ce se dă spre rezolvare și cunoștințele anterioare ale elevilor ;

c) un moment rezolutiv, care presupune atât desprinderea soluției, cât și confirmarea ei prin întărire pozitivă sau negativă ;

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

În enunțul, Copiii au fost chemați la școală, *verbul* a fi este:

a) *copulativ*

b) *predicativ*

c) *auxiliar*

Metoda este posibilă doar la clasele superioare ale gimnaziului, pe baza unei profunde cunoașteri a particularităților de vârstă, individuale (intelectuale) ale elevilor.

Învățarea prin descoperire

Învățarea prin descoperire constă în crearea condițiilor de reactualizare a experienței și a capacităților individuale, în vederea deslușirii unor noi situații- problemă.

Putem delimita două forme ale acestei metode:

a) *descoperirea independentă: profesorul declanșează situația-problemă, supraveghează și controlează desfășurarea lecției, elevii lucrează individual realizând analiza căilor de rezolvare;*

b) *descoperirea dirijată: profesorul conduce descoperirea prin sugestii, întrebări ajutătoare etc.*

În funcție de relația care se stabilește între cunoștințele anterioare și cele la care urmează să se ajungă, delimităm alte două variante ale descoperirii:

a) *descoperirea inductivă (de la particular la general);*

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

b) descoperirea deductivă (de la general la particular):

I-am vizitat, dar am constatat că plecaseră în excursie. Știam că pleacă însă nu aflasem când. Văzui că au luat și cățelul.

Prof: - Scrieți textul și extrageți verbele care arată timpul trecut.

Elev: - Am vizitat, am constatat, plecaseră, știam, aflasem, văzui, au luat.

Prof: - Ați putea să explicați când se realizează acțiunea verbelor identificate față de momentul vorbirii?

Răspunsuri posibile: a) Am vizitat, am constatat, au luat, *arată o acțiune trecută care s-a terminat, în momentul vorbirii;*

b) *știam, arată o acțiune trecută care se desfășoară în același timp cu o altă acțiune trecută;*

c) *plecaseră, aflasem, exprimă o acțiune trecută și terminată înaintea altei acțiuni trecute;*

d) *văzui exprimă o acțiune petrecută și încheiată de curând;*

Prof: - Ați observat că în limba română există mai multe variante de exprimare a timpului trecut. Acestea au denumiri specifice.

Astfel, verbele de la punctul a) marchează perfectul compus, cele de la b) imperfectul, verbele de la punctul c) redau mai mult ca perfectul, iar verbul văzui redă perfectul simplu.

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

Analiza lingvistică

Analiza lingvistică este o metodă tradițională, indispensabilă studiului limbii române. Ea se bazează pe fapte de limbă bine alese, axate pe probleme esențiale studierii limbii române în școală într-o ordine stabilită de programele școlare și prin folosirea lor creatoare de către profesor.

Analiza lingvistică este operația prin care un întreg este descompus în elementele sale constitutive.

Pe anumite texte, elevii sunt deprinși să studieze fenomenul gramatical și să tragă concluzii din exemplele date, ajungând de la cazuri particulare la definiții și reguli, de la concret la abstract.

Această metodă este necesară în orice moment al lecției. Profesorul își dă seama de lacunele elevilor (în lucrările de control), remediindu-le la timp.

În lecția de comunicare a noului subiect, în prima lecție despre verb, prin exerciții, facem apel la aspectele pe care le exprimă această parte de vorbire: acțiunea (El lucrează), starea (Stă pe bancă), existența (El se află în grădină):

Elevul este solicitat să aleagă enunțurile corecte și să alcătuiască apoi cu ajutorul lor, definiția verbului:

I. a) Verbul este partea de vorbire neflexibilă.

b) Verbul este partea de vorbire flexibilă.

II. a) Verbul se conjugă,

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

b) Verbul se declină.

III. a) Verbul arată denumirea unor obiecte.

b) Verbul exprimă o acțiune, starea sau existența.

Analiza lingvistică se folosește, de asemenea, în lecția de fixare (și recapitulare) a cunoștințelor, când solicităm elevilor să dea ei înșiși exemple pentru întărirea regulilor.

Pentru dobândirea unor deprinderi de vorbire și scriere corectă se dau exerciții care se efectuează prin analiza lingvistică pe un text literar bine ales sau creat de profesor.

Contextul stabilește valoarea unor cuvinte. De exemplu, verbul poate avea următoarele valori: predicativă (Eu sunt aici), copulativă (Eu sunt atentă) sau auxiliară (Eu aș fi citit), identificabile în context.

Dacă sensul cuvintelor nu este bine înțeles de către elevi, analiza lingvistică se realizează mecanic, fără valoare formativă. Elevii trebuie nu numai să identifice fenomenul gramatical, ci și să argumenteze recunoașterea lui, deoarece orice afirmație trebuie argumentată inclusiv prin exemple pe care le pot da elevii.

De exemplu, când se analizează un verb la un mod nepersonal li se va cere elevilor să dea exemple de alte enunțuri în care să se găsească verbe la alte moduri nepersonale.

Analiza lingvistică poate fi: parțială (se analizează un singur aspect al categoriei gramaticale), totală (se analizează toate aspectele referitoare la analiza morfologică a unei părți de vorbire), combinată (se îmbină, de exemplu, analiza morfologică cu cea sintactică). Poate fi orală și scrisă.

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

Tipurile analizei lingvistice:

- fonetică (când obiectul analizei îl constituie unitățile fonologice);*
- lexicală (când obiectul analizei îl constituie unitățile lexicale);*
- gramaticală (morfologică și sintactică) - când în procesul de analiză sunt angrenate unitățile gramaticale;*
- ortografică și de punctuație (obiectul analizei îl constituie semnele specifice);*
- stilistică (când obiectul analizei îl constituie unitățile de ordin stilistic);*

Dintre acestea, un loc important în studiul verbului îl ocupă analiza morfologică.

Morfologia este partea gramaticii care cuprinde regulile privitoare la forma cuvintelor și la modificările acestora în vorbire. O parte de vorbire corespunde unui cuvânt. În studiile de specialitate se menționează că determinarea unităților de expresie formează obiectul analizei morfologice și se realizează în raport cu categoriile gramaticale specifice fiecărei părți de vorbire.

Verbul este o parte de vorbire mai complexă din punct de vedere gramatical, atât sub aspect formal, cât și funcțional. El presupune, cum am văzut, categorii gramaticale specifice (diateza, modul, timpul) și nespecifice (numărul, persoana, forma). De aceea și analiza lui presupune mai multe elemente de descriere.

Iată care sunt algoritmi analizei morfosintactice a verbului : felul, conjugarea, tranzitiv sau intransitiv, diateza, modul, timpul, persoana, numărul, forma, funcția sintactică.

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

În procesul de învățare apar unele dificultăți cauzate de felul în care elevii analizează formele gramaticale compuse : verbele la anumite moduri și timpuri.

De exemplu, în cazul viitorului popular (El are să citească), elevii sunt tentați să analizeze cele două verbe separat (are= verb predicativ; să citească = verb predicativ) sau să spună are să citească = verb predicativ, mod conjunctiv. Pentru a remedia această greșeală, profesorul trebuie să insiste asupra faptului că numai modul indicativ are timpul viitor.

Este indicat ca la studiul fiecărei părți de vorbire să li se dea elevilor rubricile după care vor ordona analiza. La fiecare oră de studiere a categoriilor gramaticale ale verbului, de exemplu, se adaugă câte o rubrică nouă, conform principiului concentric.

Analiza sintactică la nivelul propoziției, urmărește determinarea părților de propoziție și definirea lor pe baza raporturilor ce se stabilesc între ele. Analiza începe cu identificarea predicatului, ca nucleu al comunicării, apoi a subiectului, urmând părțile de vorbire secundare, atributul și complementul.

Sunt câteva aspecte asupra cărora trebuie îndreptată atenția elevilor, și anume:

- confuzia dintre predicatul verbal exprimat printr-un verb la diateza pasivă (El este chemat acasă) și predicatul nominal cu nume predicativ exprimat printr-un adjectiv provenit din participiu (Lunca este scăldată în soare);

- verbele a fi și a avea care, în funcție de context, pot fi verbe predicative, dar și copulative sau auxiliare (Eu am o carte; Eu am citit o carte);

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

- verbele la un mod nepersonal au funcție sintactică de subiect, atribut, complement, nume predicativ și nu de predicat verbal (cu excepția construcțiilor de tipul : A se consuma înainte de termenul...);

Analiza lingvistică este o metodă complexă fiind folosită în special în lecțiile de recapitulare și sistematizare a cunoștințelor, de evaluare a rezultatelor obținute.

Este important ca elevul să știe să scrie și să pronunțe corect anumite verbe cu grad sporit de ambiguitate. De aceea trebuie utilizată și analiza ortografică. Aceasta reunește toate celelalte tipuri de analiză, în exerciții complexe, de mare dificultate. Este necesară întrucât are o finalitate practică și anume aceea de folosire corectă a limbii în diverse situații de comunicare.

Astfel, este important de știut că verbul a fi se scrie ești, este, e, dar se pronunță iești, ieste, ie.

De asemenea, în scrierea verbelor a crea și a agree se ține seama că rădăcinile lor sunt cre-, și, respectiv, agre-:

cre-ez	cre-ează	cre-ăm	cre-at	cre-ând
agre-ez	agre-ează	agre-ăm	agre-at	agre-ând

Metoda exercițiilor

O altă metodă deosebit de importantă în predarea-învățarea categoriilor gramaticale ale verbului este metoda exercițiilor.

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

Aceasta presupune o activitate intelectuală, făcut sistematic și repetat, în scopul dobândirii sau perfecționării deprinderilor de a aplica corect normele limbii literare la propria exprimare a elevilor, exprimare orală sau scrisă.

Exercițiile sunt forme de activitate care pun pe elevi să aplice definițiile și regulile învățate la situații noi.

Este necesară folosirea acestei metode în predarea- învățarea verbului, mai ales în lecțiile de recapitulare și sistematizare a cunoștințelor, de fixare a noțiunilor dobândite anterior.

Exercițiul este specific „învățării prin acțiune”, deziderat al școlii moderne.

Se vorbește de două categorii largi de exerciții: tradiționale și structurale.

Exercițiile tradiționale

Exercițiile tradiționale sunt de mai multe tipuri:

1) Exerciții de recunoaștere- care constau în raportarea cazurilor particulare dintr-un context de la o noțiune gramaticală la alta.

Pe un text nou, elevii vor efectua singuri procesul de analiză care a dus la formarea definiției sau a regulii gramaticale. Recunoașterea se marchează în scris printr-o metodică stabilită de profesor: semne convenționale, sublinieri, abrevieri, tabele, scheme.

Pot fi:- exerciții de recunoaștere simplă (care au o unică cerință: identificarea dintr-un text a anumitor fapte de limbă cu durată scurtă de rezolvare):

Identificați verbele la modurile nepersonale din următorul text...

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

-exerciții de recunoaștere și grupare: solicită elevilor nu doar identificarea unor fapte gramaticale, ci și gruparea lor pe categorii într-o anumită ordine cerută de analiza gramaticală:

Grupați pe coloane verbele din textul dat, ținând cont de modurile lor (personale, nepersonale).

- exerciții de recunoaștere și motivare – elevul va trebui să și argumenteze cu ajutorul teoriei gramaticale răspunsurile date:

Copiați textul următor, subliniați verbele și motivați valoarea lor în context (predicative, copulative, auxiliare).

- exerciții de recunoaștere prin disociere – elevul trebuie să compare trăsăturile distinctive a două fapte gramaticale:

Recunoașteți, în textul dat, verbele la diateza reflexivă și pe cele active pronominale și arătați în ce constă deosebirea.

2) Un alt tip de exerciții sunt cele cu caracter creator. Acestea au rolul de a verifica temeinic noțiunile teoretice ale elevilor și întrebuițarea lor practică pe texte și, de asemenea, de a concentra atenția elevilor asupra unor forme gramaticale.

Variante ale acestui tip de exercițiu sunt următoarele:

- exerciții de modificare : elevul intervine în text transformând fapte, înlocuindu-le sau restaurându-le în forma lor concretă: trecerea verbelor din textul dat la viitor; trecerea verbelor dintr-un text de la un mod la altul;

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

-exerciții de completare a formelor omise dintr-un text;

Elevul trebuie acum atât să găsească faptele de limbă omise, cât și să adapteze forma acestora la context: folosirea timpurilor potrivite într-un text în care sunt indicate, în paranteză, la infinitiv, verbele necesare;

-exerciții de exemplificare: elevul trebuie să elaboreze singur exemplele:

a. exemplificare liberă: Dați două exemple de verbe la modul condițional-optativ. b. exemplificare dirijată: Alcătuiți propoziții în care verbele lucra, merge, vedea, citi, să fie folosite la modul indicativ, timpul imperfect.

- compunerile gramaticale- reprezintă un exercițiu creator complex, util pentru cultivarea deprinderilor de exprimare corectă:

a. compuneri libere: Povestiți o întâmplare folosind verbe la toate modurile și timpurile studiate.

b. compuneri dirijate: Alcătuiți o scurtă compunere gramaticală în care să folosiți verbele a însemna, a citi etc.

Exercițiile de tip compunere sunt pretențioase întrucât trebuie să cuprindă două aspecte importante: unul de ordin gramatical (faptele de limbă ce trebuie aplicate) și altul de ordin stilistic (conținutul concret al textului respectându-se și regulile de ortografie și de punctuație).

3) Exercițiile de ortografie și de punctuație - și acestea se pot folosi în predarea-învățarea verbului în clasele gimnaziale;

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

Există mai multe tipuri de astfel de exerciții:

a) *copierea: la clasele V-VI poate fi utilizată, dar nu în mod mecanic; pentru a nu deveni plictisitoare, copierea poate fi îmbinată cu cerințe suplimentare (sublinierea anumitor forme, schimbarea unor forme din text):*

Copiați textul înlocuind verbele la perfectul compus cu verbe la viitor.

a) *dictarea: este un exercițiu pentru formarea și verificarea deprinderilor ortografice și de punctuație;*

În studiul verbului, ar putea fi folosită pentru fixarea scrierii formelor verbale însoțite de pronumele personal (L-am privit; l-aș cere) sau a celor inversate (Desenat-ai?), pentru familiarizarea scrierii perfectului simplu al verbelor de conjugarea a IV-a (Eu citii/El citi).

Exerciții structurale

Alături de exercițiile tradiționale, cele structurale reprezintă o altă categorie de exerciții utilizate în predarea-învățarea verbului.

Acestea constituie un lanț de operații cu structuri în care seria de operații se corelează cu modelul.

G. Beldescu propune următoarele tipuri de exerciții structurale (apud. N. Eftenie, op. cit., p.139-140):

1) *Exerciții de substituție (se înlocuiesc unele componente ale modelului)*

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

Structura model : El a cântat / Ei au cântat – se substituie indicativul, perfect compus cu indicativul prezent pentru a se observa omonimia;

Modelul analogic: El cântă / Ei cântă.

2) *Exerciții de transformare: de la o situație A se ajunge la transformarea ei B prin mai multe procedee:*

a) *prin modificări (prin crearea unor opoziții între situația inițială și cea rezultată din transformare):*

1) - Veniți la spectacol? (*forma afirmativă*)

- Nu, nu venim astăzi. (*forma negativă*)

2) - *predicativ / nepredicativ la același verb:*

El rămâne în casă / El rămâne trist

3) - *activ / pasiv (și invers):*

O laudă mereu / Este lăudată mereu.

b) *prin adăugare - cu ajutorul unui element de transformare:*

Structura model: Am citit o revistă.

Structura nouă: Am mai citit o revistă. (*s-a adăugat între termenii perfectului compus adverbul mai*).

c) *prin reducere*

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

Exemplu: Nemaiputând, a plecat.

Neputând, a plecat.

d) prin generarea unei structuri noi:

El îl vede pe Radu. Radu se ducea la școală.

El îl vede pe Radu ducându-se la școală.

Din scopul folosirii metodei exercițiilor derivă obiectivele urmărite de profesor și anume:

- să fixeze cunoștințele teoretice dobândite în urma parcurgerii unei părți de vorbire (verbul), unei anume categorii gramaticale etc.

- să înlăture confuzia între anumite noțiuni gramaticale;

- să mijlocească transferul cunoștințelor gramaticale dintr-o zonă operațională în alta;

- să avertizeze profesorul asupra eventualelor lacune în cunoștințele teoretice ale elevilor;

Învățarea prin exerciții presupune stabilirea unei permanente legături între teoria gramaticală și aplicațiile practice, participarea activă și conștientă a elevilor în efectuarea oricărui exercițiu, indiferent de gradul de dificultate al acestuia.

Prin caracterul științific și aplicativ, exercițiile trebuie să stârnească interesul elevului prin următoarele trăsături:

- să aibă un conținut interesant și atrăgător;

- să fie de dimensiuni rezonabile;

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

- să îi solicite;
- să fie diferențiate în funcție de particularitățile clasei;
- să alterneze cu alte metode pentru a preveni monotonia;
- să aibă un conținut clar formulat respectându-se programa școlară;

Lucrul cu manualul

O altă metodă care se aplică pe toată durata studierii verbului este lucrul cu manualul. Acesta este un instrument de formare a elevului. Lucrul cu manualul poate înlocui momentul de expunere a profesorului.

Lucrul în grup

De asemenea, lucrul în grup este o altă metodă antrenantă, care constă în distribuirea elevilor pe grupuri, rezolvarea sarcinilor didactice având loc prin discuții reciproce între ei, prin confruntarea punctelor de vedere, profesorul fiind moderatorul grupului.

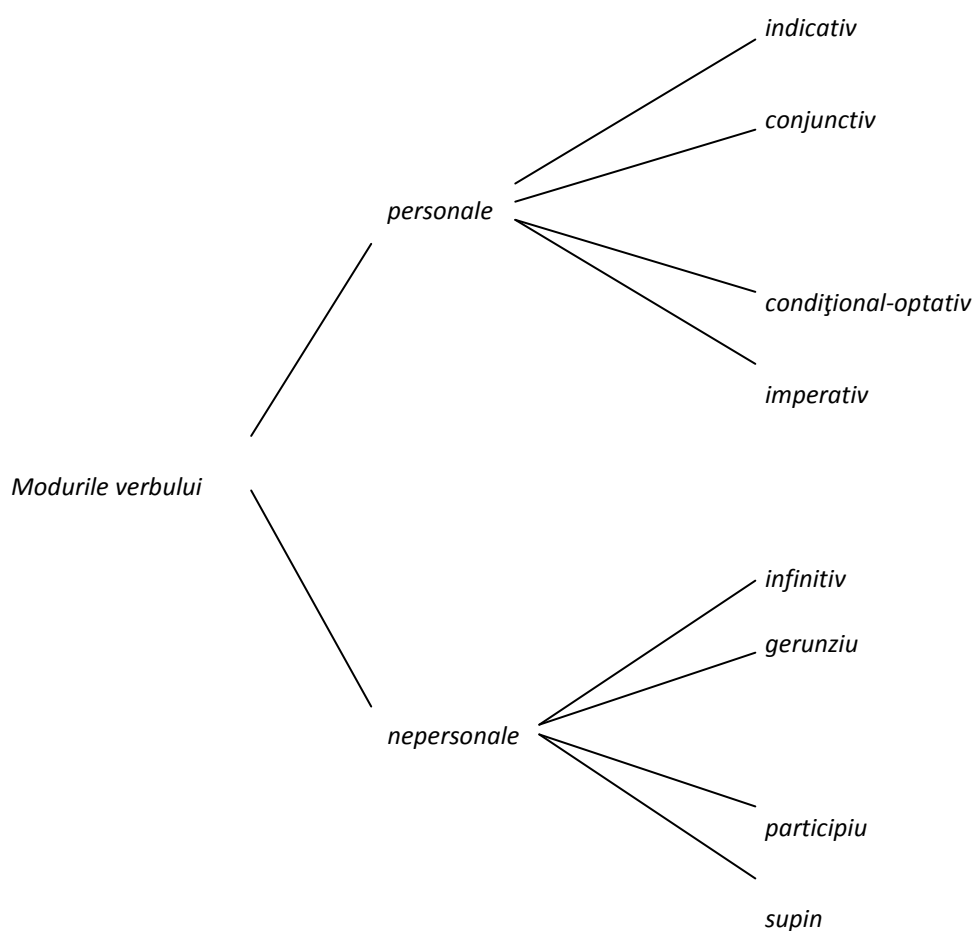
La lecțiile de gramatică se pot realiza grupe valorice, elevii primind sarcini speciale de lucru în funcție de nivelul lor intelectual.

În predarea – învățarea verbului metodele didactice trebuie corelate cu materialele de învățământ și cu mijloacele didactice. Mijloacele de învățământ, fie tradiționale

(tabla, creta), fie moderne (audio - vizuale) reprezintă suportul pentru materialele didactice: scheme, planșe, folii transparente, diapozitive etc.

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

Acestea trebuie folosite în corelație cu elementele de conținut ale lecției, fără a se exagera utilizarea lor: Schemă recapitulativă:



Metodele didactice se pot folosi în toate tipurile de lecții, dar în special în lecțiile de recapitulare și sistematizare a cunoștințelor.

ROLUL VERBULUI IN SISTEMUL MORFOLOGIC ȘI IMPORTANȚA LUI ÎN PREDARE

BIBLIOGRAFIE

- Gh. Trandafir, Categoriile gramaticale ale verbului în româna contemporană, Editura Casa Corpului Didactic, Craiova, 1976.
- Dumitru Irimia, Morfosintaxa verbului românesc, Iași, Editura Universității Al. I. Cuza, 1997.
- Mioara Avram, Gramatica pentru toți, Editura Humanitas, București, 1997.
- Ștefan Găitănanu, Gramatica actuală a limbii române, Tempora, Pitești, 1998.
- Dimitriu, Tratat de gramatică a limbii române, Iași, Institutul European, 1999.
- Th. Hristea (coordonator). Sinteze de limba română, Editura Albatros, București, 1984.
- Elena Bergea-Găgeanu, Doina Moigrădeanu, Florin D. Popescu, Cezar Tabarcea, Limba română, Manual pentru clasele a I X-a și a X-a (Școli normale, licee și clase cu profil umanist), Editura Didactică și Pedagogică R.A.-București, 1996.
- Nicolae Eftenie, Introducere în metodică studiului limbii și literaturii române, Editura Paralela 45, Pitești, 2000.
 - Cerghit, Metode didactice, EDP, București, 1995.
- Constantin Parfene, Metodica studiului limbii și literaturii române în școală. Ghid teoretico-aplicativ, Iași, Editura Polirom, 1999.